

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
„ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
Навчально-науковий інститут денної освіти
Кафедра товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Г. О. Бірта Г. О. Бірта

«03» 09 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Технічне регулювання»

освітня програма «Митна справа в міжнародній торгівлі»

спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
код назва спеціальності

галузь знань 07 Управління та адміністрування
код назва галузі знань

ступінь вищої освіти бакалавр

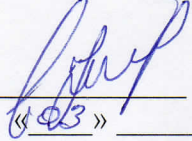
Робоча програма навчальної дисципліни «Технічне регулювання»
схвалена та рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні
кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи
Протокол від «3» вересня 2021 року № 1

Полтава 2021 р.

Укладачі програми: Семенов А.О., доцент, канд. фіз.-мат. наук, доцент кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми «Митна справа в міжнародній торгівлі»
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
ступеня бакалавр

«03» 09 2021 року А.С. Ткаченко

Зміст

Розділ 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни	4
Розділ 2. Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання	4
Розділ 3. Програма навчальної дисципліни	4
Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни	6
Розділ 5. Система оцінювання знань студентів	9
Розділ 6. Інформаційні джерела	9
Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни	10

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1 – Опис навчальної дисципліни «Технічне регулювання»

Місце в структурно-логічній схемі підготовки :	<i>Пререквізити:</i> висхідне, базовими для вивчення дисципліни є наступні дисципліни: «Державний ринковий нагляд» «Експертиза нехарчової продукції», «Ідентифікація та методи визначення фальсифікації товарів». <i>Постреквізити:</i> Дисципліна є базовою для вивчення таких дисциплін «Експертиза документів», «Штрихове кодування», «Безпечність товарів», «Декларування товарів».
Мова викладання	Українська
Статус дисципліни: обов'язкова (варіативна) у відповідності до навчального плану – варіативна	
Курс/семестр вивчення	2/4
Кількість кредитів за ЄКТС / кількість модулів	3/2
Денна форма навчання:	
Кількість годин: 90 – загальна кількість: 4 семестр 90	
- лекції: 2 семестр 16	
- практичні заняття: 2 семестр 20	
- самостійна робота: 2 семестр 54	
- вид підсумкового контролю (ПМК, екзамен): Екзамен	

Розділ 2. Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування у студентів системи знань зі стандартизації, метрології та управління якістю, освоєння науково-методичних джерел державної системи стандартизації та державної метрологічної системи в Україні, нормативно-законодавчого забезпечення виробництва та сфери торговельно-економічного обігу продукції, теорії якості продукції і основоположних принципів побудови та функціонування системи управління якістю.

Таблиця 2 – Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
K06 (ЗК06). Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. K17 (СК05). Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності. K18 (СК06). Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності. K24 (СК 12). Здатність брати участь в розробці проектів стандартів, методичних та нормативних матеріалів, технічної документації і в практичній реалізації розроблених проектів та програм; здійснювати контроль за дотриманням встановлених вимог, діючих норм, правил і стандартів.	<p>ПР02. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.</p> <p>ПР04. Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.</p> <p>ПР05. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.</p> <p>ПР15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.</p>

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Державна система сертифікації та оцінки відповідності продукції

Тема 1. Загальні поняття в системі сертифікації товарів

Ідея і загальна сутність оцінювання відповідності. Основні принципи підтвердження відповідності та сертифікації. Необхідність проведення сертифікації товарів та послуг. Недоліки і переваги застосування пізнавання відповідності в межах країни і у світі. Історія розвитку та основні поняття сертифікації. Способи інформування про відповідність. Суть обов'язкової та добровільної сертифікації. Форми участі в системах сертифікації та угоди по визнанню. Сертифікація і технічні бар'єри в торгівлі. Сутність підтвердження відповідності, його форми.

Тема 2. Правові засади сертифікації в Україні

Основні напрями державної політики в галузі сертифікації товарів в Україні. Законодавче забезпечення процедури сертифікації: закони, декрети, накази, інші нормативні акти. Захист прав споживачів і сертифікація. Декрет Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію», Закони України «Про підтвердження відповідності», «Про акредитацію органів з оцінки відповідності». Підтвердження відповідності в законодавчо регульованій сфері та підтвердження відповідності в законодавчо нерегульованій сфері. Актуальність оцінювання відповідності для забезпечення бар'єру на шляху надходження на ринок України неякісних, небезпечних для здоров'я товарів та послуг, фальсифікованих товарів.

Тема 3. Організаційно-методичні принципи сертифікації в Україні

Принципи, правила та структура систем сертифікації УкрСЕПРО. Основні функції учасників сертифікації. Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики - національний орган з сертифікації України. Модульний підхід підтвердження відповідності продукції встановленим вимогам щодо безпеки згідно з Законом України «Про підтвердження відповідності». Організація діяльності органів з оцінки відповідності та випробувальних лабораторій у системі УкрСЕПРО. Вимоги до персоналу органу з сертифікації та фонду нормативних документів. Акредитація органів з оцінки відповідності та випробувальних лабораторій. Правові, організаційні та економічні засади з акредитації органів з оцінки відповідності в Україні згідно з Законом України «Про акредитацію органів з оцінки відповідності». Знаки відповідності: технічні вимоги та правила застосування національного знаку відповідності згідно з ДСТУ 2296-93.

Тема 4. Порядок проведення сертифікації в системі УкрСЕПРО

Правила проведення сертифікації товарів та послуг, системи управління якістю та безпечністю. Загальна характеристика нормативних документів, що регламентують процедуру сертифікації, аналіз їх трансформації в історичному аспекті. Документальне супроводження товарів при зверненні до органів з сертифікації: наявність договорів купівлі-продажу, технологічного регламенту на виробництво, транспортних документів, санітарного, гігієнічного, ветеринарного, карантинного сертифікатів тощо. Умови подання заявки, її зміст, гарантійні зобов'язання, правила реєстрації, систематизація. Порядок розглядання заявки, експертиза документального супроводження товару, прийняття рішення за заявою на проведення сертифікації. Характеристика схем сертифікації, роль правильності вибору їх застосування. Аналіз сучасного стану та перспективи розвитку застосування певних найбільш ефективних схем сертифікації, можливості їх застосування для певних груп товарів. Порядок відбору проб, зразків, їх ідентифікації за різними критеріями (маркування на продукції та упаковці, конструктивні ознаки, результати випробувань). Визначення специфічних для певного товару параметрів щодо його ідентифікації, правильність застосування методик досліджень. Документальне оформлення їх результатів. Порядок атестації виробництва товарів, надання послуг. Види та проблеми технічного нагляду за продукцією, яка сертифікована. Аналіз сучасного стану та можливостей нагляду за сертифікованими товарами, послугами. Аналіз даних із сертифікації з метою прийняття рішення щодо видачі (відмови у видачі) сертифіката відповідності. Порядок видачі сертифіката відповідності, підписання ліцензійної угоди про маркування знаком відповідності продукції, що виробляється серійно. Правила апеляції результатів сертифікації: умови, строки подання, розгляду та прийняття рішення по апеляції. Види рішень по апеляції. Відповідальність органів із сертифікації за порушення процедури сертифікації, фальсифікації їх результатів; юридичних осіб, які застосовують результати сертифікації.

Модуль 2. Оцінювання відповідності в Україні і світі

Тема 5. Сертифікація товарів, що імпортуються

Сертифікація продукції, що імпортується, на безпеку та екологічність, основні правила. Основні принципи сертифікації імпортованої продукції. Гармонізована система сертифікації -

необхідна умова для укладання двосторонніх і багатосторонніх угод Держспоживстандарт України з відповідними органами зарубіжних країн. Порядок ввезення товарів, що імпортуються та підлягають в Україні обов'язковій сертифікації. Порядок митного контролю товарів, що імпортуються. Визнання іноземних сертифікатів. Порядок визнання сертифікатів та результатів випробувань, що проводяться іноземними сертифікаційними органами. Процедура визнання результатів сертифікації продукції, що імпортується в Україну. Основні етапи процедури визнання результатів сертифікації продукції. Порядок здійснення технічного нагляду за сертифікованою продукцією. Визнання результатів сертифікації систем управління якістю. Міжнародна програма QSAR щодо визнання результатів сертифікації систем управління якістю. Порядок ввезення товарів, що підлягають обов'язковій сертифікації в Україні. Перевірка сертифікатів (свідoctв про визнання) на справжність. Проведення сертифікаційних випробувань імпортованих товарів, безпека яких підлягає підтвердженню. Митне оформлення товарів, для яких вимагається підтвердження безпеки. Митний режим знищення. Порядок митного оформлення імпортованих товарів, що підлягають обов'язковій сертифікації. Підстави митного оформлення товару для вільного використання на митній території України. Імпортовані товари, на які не поширюється порядок митного оформлення.

Тема 6. Сертифікація послуг – гарантія якості та повноти їх надання

Порядок сертифікації послуг. Необхідність та особливості проведення сертифікації послуг. Обов'язкова та добровільна сертифікація послуг. Порядок проведення сертифікації туристичних послуг, послуг готелів, пасажирського автотранспорту та громадського харчування. Особливості здійснення сертифікації при наданні послуг побутового обслуговування; зв'язку, житлово-комунальних послуг; послуг банків; послуг у галузі освіти; послуг торгівлі.

Тема 7. Міжнародна та регіональна сертифікація

Діяльність ISO у галузі сертифікації. Основні напрями діяльності Комітету Ради ISO з оцінки відповідності (КАСКО). Керівництво 43 «Кваліфікаційні випробування лабораторій» - основоположний методичний документ з акредитації випробувальних лабораторій. Схеми сертифікації згідно з класифікацією ISO, їх характеристика. Міжнародна система сертифікації виробів електронної техніки, мета та види діяльності, що здійснюються в системі. Етапи сертифікації виробів електронної техніки за Системою ІЕС, контроль якості виробів за правилами Системи. Міжнародна система сертифікації електротехнічних виробів ІЕС (ІЕСЕЕ). Схеми СБ (СВ Sheme) у системі сертифікації ІЕСЕЕ - основний спосіб усунення технічних бар'єрів у торгівлі електроустаткуванням. Сертифікація за Схемою СБ. Схеми ІЕС з сертифікації на відповідність стандартам з електричного обладнання у вибухонебезпечному середовищі (ІЕСЕх). Сертифікація в діяльності Європейської економічної комісії Організації Об'єднаних Націй (ЄЕК ООН). Система омологатії обладнання дорожніх транспортних засобів на відповідність правилам ЄЕК ООН. Міжнародна система сертифікації спортивної і мисливської зброї.

Сертифікація в Європейському Союзі (ЄС). Новий підхід щодо технічної гармонізації і стандартизації, мета і принципи. Директиви ЄС - фундамент гармонізуючої політики. Основоположні вимоги Європейських Директив. Основна мета «Глобальної концепції з сертифікації та контролю». Акредитація випробувальних лабораторій відповідно до вимог EN 45000. Методи оцінки відповідності, встановлені директивами ЄС. Модульний підхід до підтвердження відповідності в рамках ЄС. Знак «Keurmark» - новий знак СЕН/CENELEK, який підтверджує відповідність продукції вимогам європейських нормативних документів у сфері проведення добровільної сертифікації. Знак СЕ, умови його застосування. Відмінності застосування та використання знаків СЕ та «Keurmark». Маркування товарів, що сертифікуються знаком ЄС. Європейська організація з випробувань і сертифікації: структура, головні завдання та функції. Політика ЄС у галузі сертифікації та у галузі якості. Сертифікація в співдружності Незалежних Держав (СНД). Міждержавна угода про проведення узгодженої політики в галузі стандартизації, метрології і сертифікації. Основні положення Угоди про взаємне визнання в галузі сертифікації. Діяльність з сертифікації в рамках російської Системи ГОСТ Р. Угоди про взаємне визнання органів сертифікації, випробувальних лабораторій, результатів випробувань і сертифікації, сертифікатів і знаків відповідності на продукцію, що постачається.

Тема 8. Актуальні галузі сертифікації

Екологічна сертифікація. Стандарти ISO серії 14000, їх зміст. Розвиток екологічної сертифікації: об'єкти, принципи екологічної сертифікації. Організаційно-технічні принципи створення і функціонування системи управління промисловими відходами (СУПВ). Зарубіжний досвід з екосертифікації. Екознаки, їх

характеристика та відмінні особливості. Види екологічного маркування, які застосовуються за кордоном. Сертифікація систем управління якістю. Практика сертифікації систем управління якістю за кордоном. Політика ЄС у галузі якості, її мета та основні принципи. Європейська програма якості (EQP), головна мета та зміст. Регіональні та міжнародні організації з сертифікації систем Управління якістю: EQNET, БЮРО ВЕРІТАС, Регістр Ллойд, ТьюфСЕРТ, Міжнародний форум з акредитації (IAF). Практика сертифікації систем управління якістю в Україні. Сертифікація систем якості - шлях на світовий ринок. Введення стандартів ДСТУ ISO 9000 версії 2009 року: суть і зміст процесного підходу. Ключові завдання та обов'язки у сфері якості. Оцінювання систем управління якістю.

Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 4 - Тематичний план навчальної дисципліни «Технічне регулювання»

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
Модуль 1. Державна система сертифікації та оцінки відповідності продукції					
Тема 1. Загальні поняття в системі сертифікації товарів					
Лекція 1. 1. Сутність сертифікації. 2. Основні терміни та визначення. 3. Предмет, мета і завдання вивчення дисципліни “Технічне регулювання (Оцінювання відповідності)”.	2	Практичне заняття 1-2. Загальні відомості про сертифікацію. Значення сертифікації.	4	Підготувати доповіді на теми: «Способи інформування про відповідність», «Необхідність проведення сертифікації товарів та послуг», «Форми участі в системах сертифікації та угоди по визнанню».	9
Тема 2. Правові засади сертифікації в Україні					
Лекція 2. 1. Загальні положення та основні напрями державної політики. 2. Загальні вимоги до нормативних документів. 3. Актуальність оцінювання відповідності.	2	Практичне заняття 3-4. Основні положення Державної Системи сертифікації УкрСЕПРО.	4	Підготувати доповіді на теми: «Основні напрями державної політики в галузі сертифікації товарів в Україні», «Актуальність оцінювання відповідності для забезпечення бар'єру на шляху надходження на ринок України неякісних, небезпечних для здоров'я товарів та послуг, фальсифікованих товарів»	9
Тема 3. Організаційно-методичні принципи сертифікації в Україні					
Лекція 3. 1. Принципи, правила та структура систем сертифікації УкрСЕПРО. 2. Організація діяльності органів з оцінки відповідності та випробувальних лабораторій в системі. 3. Знаки відповідності.	2	Практичне заняття 5-6. Акредитація та атестація в системі сертифікації УКРСЕПРО.	4	Підготувати доповіді на теми: «Модульний підхід підтвердження відповідності продукції встановленим вимогам щодо безпеки згідно з Законом України «Про підтвердження відповідності»», «Організація діяльності органів з оцінки відповідності та випробувальних лабораторій у системі УкрСЕПРО»	9
Тема 4. Порядок проведення сертифікації в системі УкрСЕПРО					

Лекція 4. 1. Загальні правила проведення сертифікації товарів та послуг, системи управління якістю та безпечністю. 2. Порядок проведення сертифікації та вимоги до нормативних документів. 3. Моделі (схеми) сертифікації.	2	Практичне заняття 7-8. Правила проведення сертифікації продукції і послуг в системі УкрСЕПРО.	4	Підготувати доповіді на теми: «Визначення специфічних для певного товару параметрів щодо його ідентифікації, правильність застосування методик досліджень», «Документальне супроводження товарів при зверненні до органів з сертифікації».	9
Модуль II. Оцінювання відповідності в Україні і світі					
Тема 5. Сертифікація товарів, що імпортуються					
Лекція 5. 1. Сертифікація імпортової продукції та їх сертифікаційні випробування. 2. Порядок ввезення на митну територію України товарів, що імпортуються. 3. Міжнародні угоди та програми про взаємне визнання результатів сертифікації.	2	Практичне заняття 9-10. Сертифікація товарів на підприємствах торгівлі та промислових підприємствах.	4	Підготувати доповіді на теми: «Митне оформлення товарів, для яких вимагається підтвердження безпеки», «Порядок митного оформлення імпортованих товарів, що підлягають обов'язковій сертифікації».	9
Тема 6. Сертифікація послуг – гарантія якості та повноти їх надання					
Лекція 6. 1. Порядок сертифікації послуг. 2. Необхідність та особливості проведення сертифікації послуг. 3. Закони про безпеку продукції, закони про знаки	2	Практичне заняття 11-12. Порядок здійснення сертифікації послуг.	4	Підготувати доповіді на теми: «Особливості здійснення сертифікації при наданні послуг побутового обслуговування; зв'язку, житлово-комунальних послуг; послуг банків; послуг у галузі освіти; послуг торгівлі».	9
Тема 7. Міжнародна та регіональна сертифікація					
Лекція 7. 1. Діяльність ISO у галузі сертифікації. 2. Міжнародна система сертифікації 3. Сертифікація в діяльності Європейської економічної комісії ООН.	2	Практичне заняття 13-14. Міжнародні організації та комітети з оцінки відповідності.	4	Підготувати доповіді на теми: «Сертифікація в діяльності Європейської економічної комісії Організації Об'єднаних Націй (ЄЕК ООН)», «Діяльність ISO у галузі сертифікації», «Основні напрями діяльності Комітету Ради ISO з оцінки відповідності (КАСКО)».	9
Тема 8. Актуальні галузі сертифікації					
Лекція 8. 1. Екологічна сертифікація. 2. Сертифікація систем управління якістю за кордоном. 3. Практика сертифікації систем управління якістю в Україні.	2	Практичне заняття 15-16. Підготовка та проведення сертифікації системи якості на підприємстві.	4	Підготувати доповіді на теми: «Екологічна сертифікація», «Розвиток екологічної сертифікації: об'єкти, принципи екологічної сертифікації», «Зарубіжний досвід з екосертифікації», «Види екологічного маркування, які застосовуються за кордоном».	9
Разом:	16		20		54

Розділ 5. Система оцінювання знань студентів

Таблиця 5 – Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-4): відвідування занять (4 бали); захист домашнього завдання (4 бали); обговорення матеріалу занять (2 бали); виконання навчальних завдань (2 бали); завдання самостійної роботи (4 бали); тестування (4 бали); поточна модульна робота (10 балів)	30
Модуль 2 (теми 5-8): відвідування занять (4 бали); захист домашнього завдання (4 бали); обговорення матеріалу занять (2 бали); виконання навчальних завдань (2 бали); завдання самостійної роботи (4 бали); тестування (4 бали); поточна модульна робота (10 балів)	30
Поточне оцінювання	60
Екзамен	40
Разом	100

Таблиця 6 - Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного підсумкового контролю
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни та підсумковим контролем

Розділ 6. Інформаційні джерела

Основні

- Семенов А.О. Стандартизація та сертифікація продукції та послуг : навчальний посібник / А. О. Семенов, Т. В. Сахно. – Полтава : ПУЕТ, 2017. – 88с.
- Семенов А.О. Технічне регулювання (Оцінювання відповідності) : навчально-методичний посібник / А. О. Семенов, Г.М. Кожушко, Т. В. Сахно, Л.В. Берлінова. – Полтава : ПУЕТ, 2015. – 134 с.
- Салухіна Н. Г. Стандартизація та сертифікація товарів і послуг : [підручник / Н. Г. Салухіна, О. М. Язвінська]. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 426 с.
- Саранча Г.А. Метрологія, стандартизація, відповідність, акредитація та управління якістю: [підручник / Г.А. Саранча]. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 672 с.
- Величко О. М. Основи стандартизації та сертифікації : [підручник / О. М. Величко, В. Ю. Кучерук, Т. Б. Гордієнко, В. М. Севастьянов]. – Херсон : – Олді-плюс, 2013. – 364 с.

Додаткові

- Величко О. М. Метрологія та стандартизація: поняття та їхні визначення : [навч. посіб. / О. М. Величко, Л. В. Коломієць, Т. Б. Гордієнко. – Одеса : ВМВ, 2010. – 375 с.
- Тіхосова Г. А. Сертифікація товарів та послуг : [навч. посіб. для вузів / Г. А. Тіхосова, О. Ф. Богданова, О. О. Горач]. – Херсон : – Олді-плюс, 2013. – 328 с.
- Про технічні регламенти та оцінку відповідності : закон України [Чинний від 15.01.2015р. № 124-VII]. – К. : Відомості Верховної Ради України, 2015. - №14. – ст. 96.
- Про стандартизацію : закон України [Чинний від 03.01.2015 р. № 1315-VII] - К. : Відомості Верховної Ради України, 2014. - №31. – ст. 1058.

5. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: закон України [Чинний від 02.12.2010р. №2735-VI]. – К.: Відомості Верховної Ради України, 2011. – №21 – ст. 144.
6. Системи управління якістю. Вимоги : ДСТУ ISO 9000-2015 – [Чинний від 2016-07-01]. – К. : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 13 с. – (Державний стандарт України).
7. Системи управління якістю. Вимоги : ДСТУ ISO 9001-2015 – [Чинний від 2015-01-31]. – К. : ДП «УкрНДНЦ», 2015. – 22 с. – (Державний стандарт України).
8. Системи екологічного застосування. Вимоги та настанови щодо застосування : ДСТУ ISO 14001-2015 – [Чинний від 2016-07-01]. – К. : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 23 с. – (Державний стандарт України).
9. Оцінка відповідності. Вимоги до органів з сертифікації продукції, процесів та послуг : ДСТУ ISO/IEC 17065:2012 [Чинний від 2016-01-01]. – К. : ДП «УкрНДНЦ», 2014. – 21 с. – (Державний стандарт України).
10. Величко О. М. Системи управління підприємств і організацій: основи та нормативне забезпечення : [підручник / О. М. Величко, Л.В.Коломієць, Т. Б. Гордієнко]. – Одеса : ВМВ, 2011. – 287 с.

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни

Розроблений мультимедійний курс лекцій з навчальної дисципліни «Технічне регулювання» в програмі Microsoft Power Point. Дистанційний курс доступний за електронною адресою <http://el.puet/edu.ua>.